

595.706492

E61

Ent.

ENTOMOLOGISCHE BERICHTEN

MAANDBLAD UITGEGEVEN DOOR

DE NEDERLANDSE ENTOMOLOGISCHE VERENIGING

Officiële afkorting (World List): Ent. Ber., Amst.

Deel 35

1 mei 1975

No. 5

Adres van de Redactie:

B. J. LEMPKE, Plantage Middenlaan 64, Amsterdam 1004 — Nederland

INHOUD: F. G. A. M. SMIT, *Sigmactenus cavifrons*, a new flea from New Guinea (p. 65). — JAN H. STOCK, Pycnogonida found on fouling panels from the East and West coast of America (p. 70). — G. R. LANGOHR, Zes soorten Microlepidoptera nieuw voor de Nederlandse fauna (p. 78). — Literatuur (p. 69: TH. VAN LEEUWEN, L. VAN DER HAMMEN). — Korte mededelingen (p. 69: Prof. Dr. J. CHESTER BRADLEY†; p. 77, 80: B. J. LEMPKE; p. 77: G. R. LANGOHR, Nieuwe aanwinsten voor de Bibliotheek; p. 80: Commissie voor Natuurbescherming).

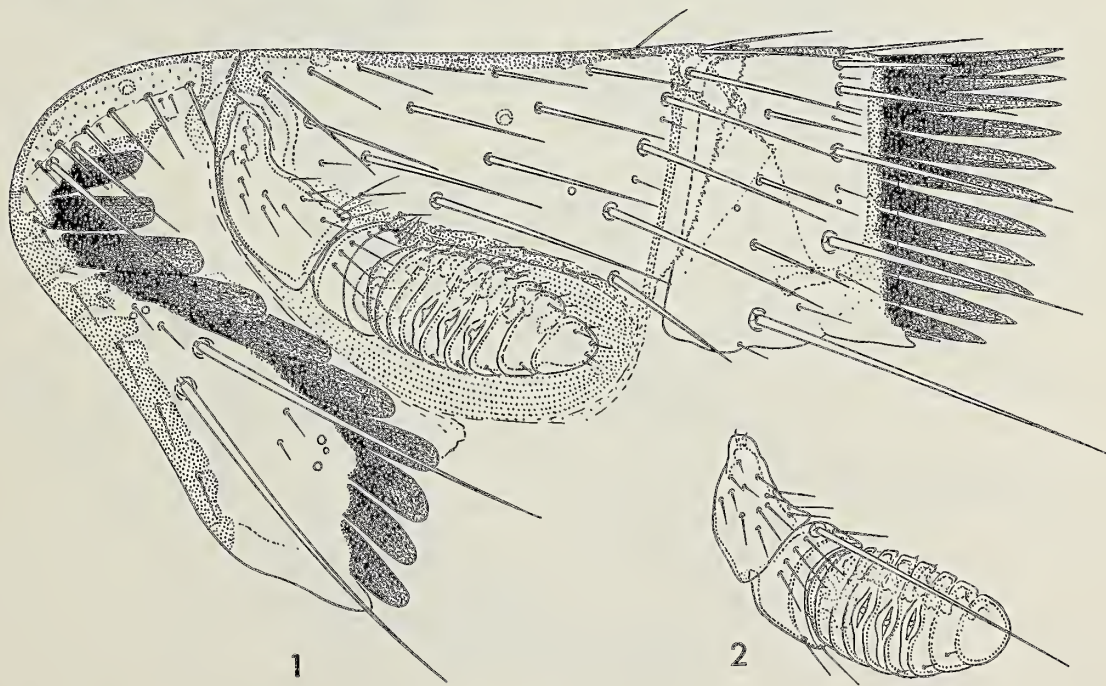
Sigmactenus cavifrons, a new flea from New Guinea

by

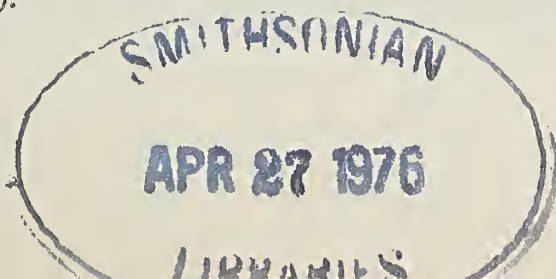
F. G. A. M. SMIT

British Museum (Natural History), London

Three species of *Sigmactenus* Traub, 1950 (Leptopsyllidae, Leptopsyllinae) have been described: *S. weneri* Traub, 1950 (from Mindanao, Philippine Islands), the closely related *S. alticola* Traub, 1954 (from Mt Kinabalu, Sabah) and the more distant *S. toxopeusi* Smit, 1953 (from New Guinea). They are all parasites of montane murid rodents, especially *Rattus* spp., but specimens not infrequently stray on to other kinds of small mammals.

Figs. 1, 2. *Sigmactenus cavifrons* sp. nov. (1) Head and pronotum of male (holotype), (2) Antenna of female (allotype).

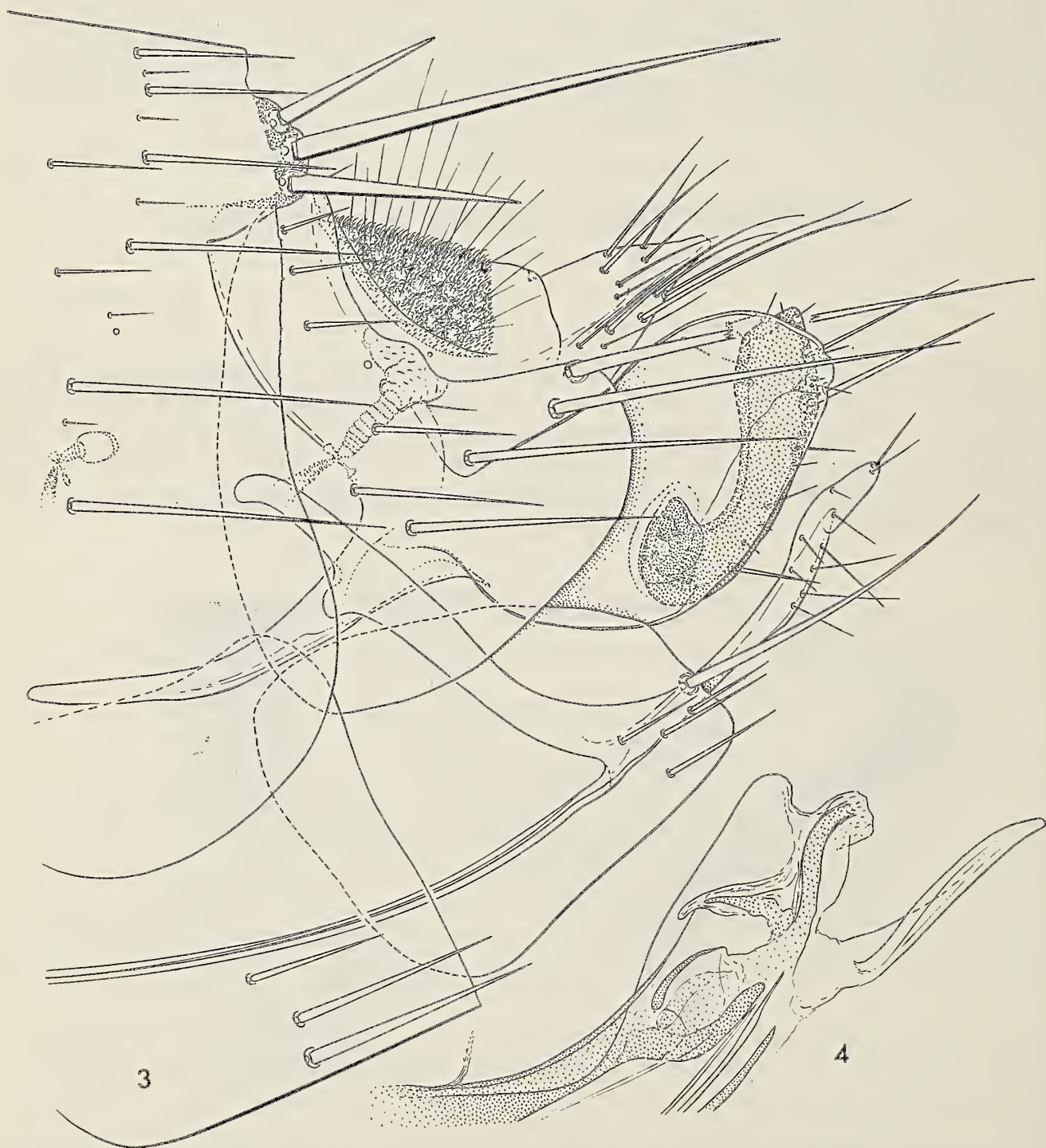

Specimens of a fourth species were recently collected in North-East New Guinea from murid rodents by Dr G. George, to whom we are much indebted. The Commonwealth Institute of Entomology, London, generously presented the holotype and allotype to the British Museum (Natural History).

Sigmactenus cavifrons sp. nov. (Figs. 1-5).

Type material: ♂ Holotype, Tuman River, 5.45S 144.23E, Kubor Range, N. E. New Guinea, from *Pogonomys sylvestris* Thomas, 22.VII.1973, leg. G. George; ♀ allotype, same locality and collector, from *Pogonomelomys ruemmleri* Tate & Archbold, 19.VII.1973.

Diagnosis: At once separable from the three other species in the genus by the marked concavity of the frons (in fact, this is the only species in the Family with a concave frons, a characteristic which is quite rare in the entire Order). Nearest related to *S. toxopeusi* Smit from which the new species can be distinguished, apart from the shape of the frons, by (a) having fewer spines in the genal ctenidium (10 as against 12-15), (b) fewer spines in the pronotal ctenidium (24 as against 27-28), (c) in the

Figs. 3, 4. *Sigmactenus cavifrons* sp. nov., Holotype. (3) Terminalia, (4) Aedeagus.

male by the widening of the apical part of the telomere and by the narrower hamulus, (d) in the female by the drastic reduction in internal striation of the spermathecal bulga.

Description: Head (Figs. 1, 2). Frontal margin concave (Fig. 1) (in *S. toxopeusi* this margin is usually convex to a similar degree but in some specimens the margin is virtually straight); the head strongly resembles that of the quite unrelated *Epirimia aganippes* (Rothschild, 1904) from South Africa. Upper part of internal incrassation of frons reaching beyond the bases of the adjacent genal spines. Submarginal row consisting of 4-5 small setae. Dorso-frontal row of 6-7 setae. In front of the uppermost spine of the genal ctenidium a long seta and a shorter one obliquely behind it. Two long setae on the middle of the gena; a few scattered minute genal

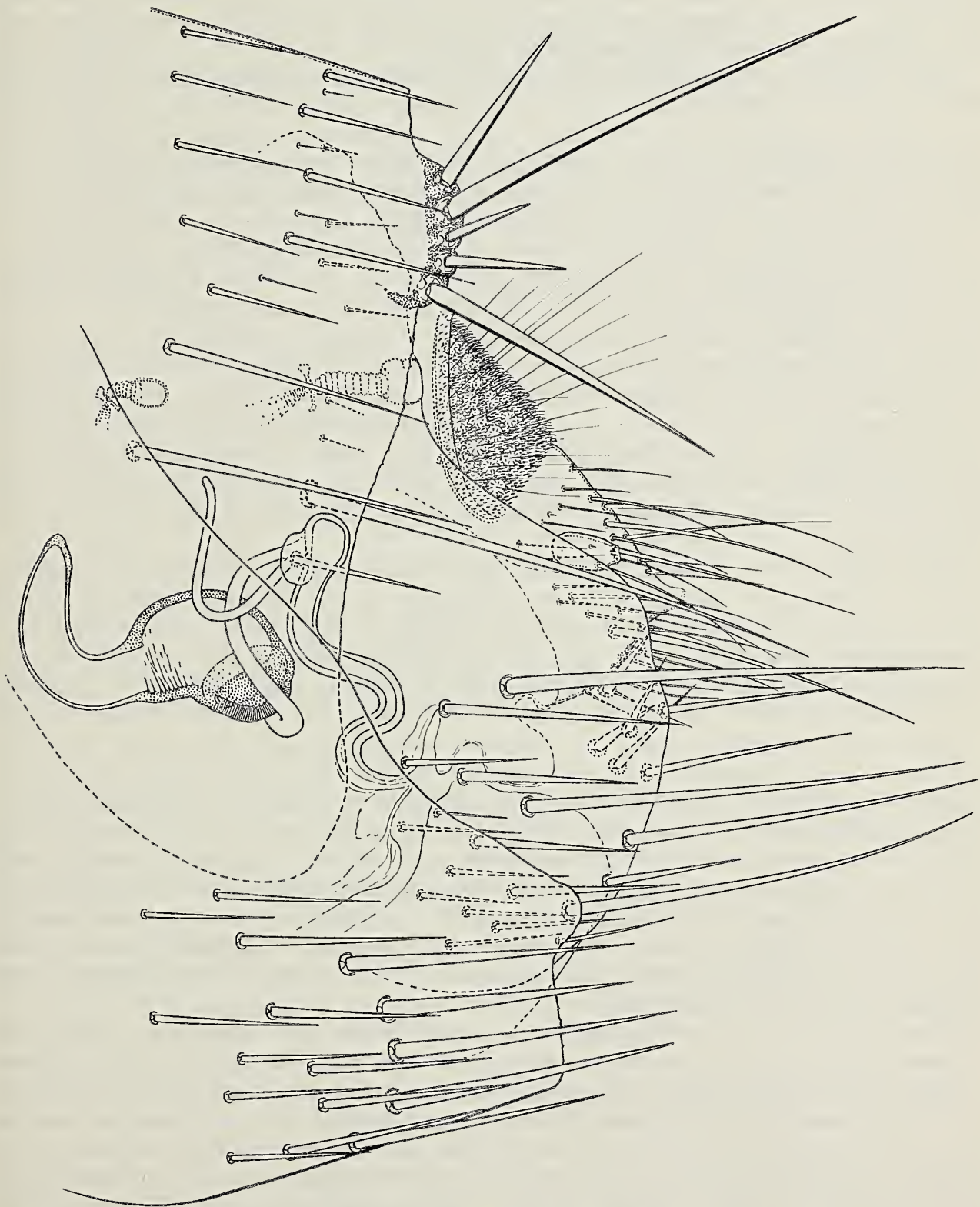

Fig. 5. *Sigmactenus cavifrons* sp. nov. Terminalia of female allotype.

setae. The sigmoid genal ctenidium consists of 10 blunt spines in both sexes. Eye completely vestigial. Labial palp of 5 units, reaching to about the middle of the fore coxa. Antennal scapus without a dense tuft of dorso-marginal setae. Setae of pedicellus very short in the male, a little longer in the female; in the latter sex one dorsal seta of the pedicellus is very well developed and reaches well beyond the apex of the clava (Fig. 2). Antennal fossa dorsally bordered by about half-a-dozen small setae, the fossa itself in the lower half minutely and densely punctulately striated. Postantennal region with 4 rows of setae.

Thorax (Fig. 1). Pronotum (Fig. 1) with two rows of setae, the anterior row of 3-4 setae each side; pronotal ctenidium of 24 sharply pointed spines in both sexes. Mesonotum with 3 rows of setae; two pseudosetae each side dorsally under its collar. Mesosternosome with about 10 setae. Metanotum with 3 rows of setae and one minute marginal spinelet each side. Lateral metanotal area with one large and one small seta (the latter may be absent), metepisternum with one large seta, metepimeron with 5-7 setae, the posterior ones being the longest.

Legs. Fore tibia with a dorso-lateral comb of 10-11 spiniform setae, that of mid tibia of 11-13 and of hind tibia of 12-14 setae. These combs are preceded by a submedian row of setae on the outer surface of the tibia, consisting of 6, 7 and 5-9 setae respectively. Longest apical seta of second hind tarsomere very short, not quite reaching to the middle of the third tarsomere. Distitarsomeres with four pairs of lateral plantar setae and one pair between the basal setae. Ungues fairly short.

Abdomen. Terga I-VII with two rows of setae, the anterior row in the male of 2-5 (average 3) setae, in the female consisting of 2-6 (average 4) setae. Marginal spinelets on each side of terga I-V, ♂: 2, 2, 1-2, 1-2 and 1-0 respectively; ♀: 2, 2-3, 1, 1 and 0. Three antesensilial setae in the male of which the middle one is thrice the length of the upper and twice that of the lower seta (Fig. 3); in the female five antesensilials on one undivided pedestal (four being the normal number in females of this genus, the short middle seta is perhaps a superfluous one in this particular specimen) (Fig. 5). Basal sternum with only one ventro-marginal seta each side. Sterna III-VII in the male with a row of 3 setae each side. Sterna III-VI in the female with a row of 4 setae, the row on sterna V and VI preceded by one or two small setae.

Male (Figs. 3, 4). Tergum VIII (Fig. 3) covering half the basimere, its posterior margin rounded and bearing at its dorso-posterior angle one long seta; 4-5 lateral setae below the spiracular fossa, above the fossa 4 small setae in a vertical row. Sternum VIII as high as wide, with one or two long setae at the posterior margin, preceded by 4-5 short ones. Basimere (Fig. 3) roughly triangular, with a broadly rounded apex; only a few small setae on the inner side near the dorsal margin. Telomere curved, quite slender but widening apicad; several setae, none of which spiniform or subspiniform, along the posterior margin. Manubrium long and narrow, slightly bent upward. Apodeme of tergum IX high and narrow. Proximal arm of sternum IX narrow, as is also the distal arm; the apical part of the latter arm with several thin setae; ventral margin of distal arm slightly bulging preapically, with 3-4 long slender setae. Apophysis of sternum IX only making about a quarter of a convolution. Aedeagal apodeme of medium width and slightly curved, with an upturned apex. Aedeagus (Fig. 4) much obscured by the paramere; no detailed drawing could be made of it. Hamulus (Fig. 4) long and narrow, slightly curved. Virgae penis making about half a convolution.

Female (Fig. 5). Posterior margin of sternum VII with a small lateral lobe; the sternum with a posterior row of 5 strong setae each side, preceded by about a dozen smaller setae. Tergum VIII with several small setae above the spiracular fossa, one of the two setae below this fossa is very long; 3 long and several smaller setae on the lower part of the sternum. Anal tergum with a number of setae of varying lengths; anal stylet twice as long as broad, with two apical and one subapical setae. Ductus bursae strongly curved threefold. Ductus spermathecae and obturatus of subequal length, quite short. Bulga of spermatheca longer than broad, with a fairly

thick wall, a very distinct cribriform area bordered by a ring-like depression of the wall and with only a few striations near the base of the hilla which is longer than the bulga and bent at about a right angle.

Length: ♂ ♀ 2 mm.

PROF. DR. J. CHESTER BRADLEY†. Ons erelid Prof. Bradley is 25 februari j.l. overleden. Prof. Bradley, die 90 jaren oud is geworden, was specialist op het gebied van de kennis der Hymenoptera in het algemeen, en die der dolkwespen in het bijzonder. Hij is ook bekend geworden door zijn werkzaamheden ten dienste van de zoölogische nomenclatuur.

ROZKOŠNÝ, R., 1973: THE STRATIOMYIOIDEA (DIPTERA) OF FENNOSCANDIA AND DENMARK. *Fauna Entomologica Scandinavica*, vol. 1, p. 1—140 + catalogue, fig. 1—456. Scandinavian Science Press Ltd., Gadstrup, Denmark. Prijs Dkr. 58.

In dit werkje worden door de auteur de Stratiomyidae en de Solvidae behandeld, twee families die door Hennig (1967) bijeengebracht zijn in de superfamilie Stratiomyioidea. Het is een gedegen studie, waarvoor al het aanwezige materiaal uit de Scandinavische musea en uit verschillende partikuliere kollekties bestudeerd is evenals de typen van veel soorten, onder meer van Fabricius, Fallén, Zetterstedt, Staeger en Frey, waardoor menig nomenclatorisch en taxonomisch probleem kon worden opgelost. De auteur beperkt zich niet tot de imagines alleen, waar mogelijk heeft hij ook de larven opgenomen. Van beiden geeft hij het milieu aan waarin ze gevonden worden. Een bijzonder compliment voor Mrs. G. Lyneborg, die de uitstekende afbeeldingen verzorgde, mag hier zeker niet ontbreken.

Het boekje begint met enkele inleidende hoofdstukken, daarna volgen de tabellen en de soortbeschrijvingen, tot slot een overzicht over de verspreiding der soorten in het Scandinavische gebied. Elke soortbeschrijving begint met de synoniemen waaronder de soort bekend is; dan volgt een korte maar duidelijke beschrijving van imago en larve, tot slot een overzicht over de verspreiding in en buiten Scandinavië, vliegtijd en biologische bijzonderheden.

Aangezien veel soorten ook in Nederland voorkomen, is kennisname van de hier verzamelde gegevens ook voor iemand, die zich met de Nederlandse vertegenwoordigers van deze families bezig houdt, een noodzaak. Het is een revisie van het Scandinavische materiaal, die voor elke specialist op dit gebied belangrijk is. — Th.

NOSEK, J. THE EUROPEAN PROTURA. Their taxonomy, ecology and distribution. With keys for determination. Genève, 1973, 8°, 345 pp., 111 fig. Prijs: 30 ZwFr. (Verkrijgbaar bij het secretariaat van het Muséum d'Histoire Naturelle, Route de Malagnou, CH-1211 Genève 6, Zwitserland).

Negen jaar na het verschijnen van de grondige revisie van de Protura van de gehele wereld door Tuxen (door mij besproken in *Ent. Ber.*, *Amst.*, 25: 20, 1965) is nu een nieuwe monografie gepubliceerd gewijd aan de Europese Protura, en bewerkt door de Tsjechoslowaakse specialist Josef Nosek. De nieuwe bewerking omvat het gehele gebied van Europa en citeert ook gegevens met betrekking tot Noord Afrika. Het aantal soorten, uit Europa bekend, is sinds 1964 toegenomen met negenentwintig. De classificatie is in die periode eveneens gedeeltelijk gewijzigd. Naast deze nieuwe gegevens heeft Nosek nu ook een rubriek opgenomen die samenvat wat bekend is over de ecologie. Nosek's figuren zijn minder verkleind dan die van Tuxen, en daardoor wat duidelijker. Het goed verzorgde boek bevat daarnaast o.a. een morfologische inleiding (gebaseerd op Tuxen), determinatietabellen en beschrijvingen. Het zal Europese bodemzoölogen zeer welkom zijn. — L. van der Hammen.